

# Mugallym – iki frontyň esgeri

Category: Kitapcy, Pedagogika we edep-terbiýe, Türkmen dili  
написано kitapcy | 22 январа, 2025

Mugallym – iki frontyň esgeri **MUGALLYM – IKI FRONTUŇ ESGERI**

«A» harpyndan «Я» harpyna çenli öwreden mugallymyň keşbi, syraty, çaga kalbyna siňen mähri, sanalgyň dolýança ýatdan çykjak gümany ýok eken. 1936-njy ýylda Çalsuw obasynda birinji klasda Garry Kulyýew okadypdy. Türkmen öýünde sapak geçirilýärdi. Ne parta bardy, ne-de oturgyç. Rejeli klas doskasy-da ýokdy. Kagyz, galam-da oňly däldi. Ýöne okuwçylaryň bilim almaga höwesini, erjelligi bar bolan kynçylyklary ýeňerdi. 56 ýyldan soň hormatly mugallymyma Nebitdag şäherinde ýas düşeginde sataşdym. Tanadym. Mähirli salamlaşdyk. Saglyk-amanlyk alyşdyk. Ol Gyzylarbat etrabyňyň Çerkezli obasynda ýaşaýandygyny aýtdy. Myhmançylyga çagyrdy. Golaýda Çerkezli obasyna ýola düşdük. Asfalt ýol Gyzylarbat şäheriniň çak gaýrasyndan gidýän eken. Serlip ýatan Kesarkajyň düzi ýetjek derejesine ýetipdir. Ýoluň sagy-soluny tutup ygşyldaşyp oturan bugdaý maýsasy göwnüňi göterýär. Ýaz gününüň ýyly şemaly maýsanyň başyny yralaýardy. Maýsaly meýdan öwşün atýardy. Deňiz tolkunyny ýada salýardy. Tebigatyň täsinligi ýüregi joşdurýardy. Howasy janyňa lezzet berýärdi. Aralyk 60 kilometr. Ýoly ýarpyladyk. Ekin meýdany yzda galdy. Ýaşyl dona bürenen gülälekli sähradan gözüň gönenýär. Gumly gollaryň çetinden girdik. Az wagt aýak çekdik. Beýik gum depäniň başyna çykdyk. Töweregi synladyk. Lemmer-lemmer deňiz tolkunyny ýada salýan depeler biri-birine kybapdaş. Hydyr atany gören Garagumyň eşretli döwri gelipdir. Sazak, selin, gandym, çerkez nemi ýetensoň bolubilenini bolupdyr! Şeýle gözəl ýeri köp bolan Watanyňa neneň guwanmajak! Aýak ýeter ýaly ýerdäku daglary, dag jülgelerini-de sökesiň gelip dur. Ýaşlykda ýaşan ýerleriňi köpüň ötüp, azyň galanda, ýüregiň has beter küýseýär. Häzir oturmysyz çöl ýerler bolanam bolsa, şol ýerlerde ýatyp-turup ýöresiň gelýär. «Towşana dogduk depeleridä!». Çerkezli obasyna golaýlaşdyk sary şeýle pikirler kelle

tarynda öwrüm berýärdi.

Sag-aman oba bardyk. Ilkinji mugallymymyň gapysynda düşdük. Garry mugallym öýünde eken. Taňry salamyny berip, işikden ätledik. Tarsa ýerinden turup elleşdi. Elimi bir gysma-gysdy, adygam pälwanlary ýada saldyrdy. Beýle etmegine düşünmez ýaly dälidi. Janyň tut ýaly sagdygyny habar berdigidi. Şeýle saglyk uzak wagt nesip etsin diýip, içimi hümledenimi duýmany galdym. Biziň myhmançylyga baranymyzy eşidip, inisi Abdy Kulyýew-de salamlaşmaga geldi. Öten-geçenleri ýatlamagyň kemini goýmadyk. Özi barafa gazetde ýazyp-pozjagyny duýdurdym. Sandygy açdy. Bir goltuk kagyzy öňüme oklady. Olary doly okap çykjak bolsaň ýoňsuz wagt gerek boljak. Gerekli dokumentleri saýlap aldyk. Garry agañ çyn ady Annaesen (Köne at -T.Ü). 1931-33-nji ýyllarda Gazanjykda açylan internatda bolýar. Jezitçe 3-nji klasy gutarýar. Ylym atasy Mürzaly Puhanow çagaka saý-sebäp bilen Eýrana düşýär. O pahyr ýegre tanaýan adamym. Arap-pars dilini suw içen ýaly bilýärdi. Kuranyň sürelerini, her bir dogany ýas düşeginde türkmen dilinde märekä düşündirerdi. Otuzynjy ýyllaryň başlarynda oba ýerlerinde mekdeplerde okuw 1-nji aprelde başlanyp, gys aýlary okuwçylar kanikula çykarmyşdyk. 1933-nji ýylyň 15-nji maýynda Gazanjyk raýon bilim bölüminiň 15-nji buýrugy bilen Gulmaç oba sowetiniň Çalsuw obasyndaky mekdebe başlangyç klas mugallymy edilip iberilýär. Buýrugyň göçürmesi gyzyly syýa bilen ýazylypdyr. Buýrugyň soňuna bilim bölüminiň müdiri Etrek Babaýew (Hywaly Babaýewiň inisi -T.Ü.), sekretary Sapar Gurbanow (adygan zenan bagşy Maýa Yslamowanyň atasy T.Ü.) gol goýupdyrlar. Möhür basylypdyr. Uruş ýyllarynyň öňüsyrasynda, has takygy 1941-nji ýylda Çalsuwdaky oba Uzynsuw obasynyň günbataryna **Garaňky dere** diýilen ýere göçürilip getirildi. Şol obadaky doly däl orta mekdebiň direktorlygyma bellenýär. Şol ýylyň awgust aýynyň 23-ine fronta gidýär. Germaniýanyň Kennigsberg şäheriji almaga gatnaşýar. 1945-nji ýylyň maý aýynda Zabaýkal frontuna geçirilýär. Iki fronta gatnaşyp, 1946-njy ýylyň bahar aýynda öwrülip gelýär. Şol ýylyň 15-nji martynda Gazanjyk etrabyň Joýruk oba sowetiniň Karl Marks kolhozyndaky mekdebe mugallym edilip iberilýär.

Garry Kulyýewiň aga-inileri, dogan-garyndaşlary Gyzylarbat etrabyňyň Pürnüwar obasynda ýaşandyklary üçin göçüp gidýär. 1956-njy ýyla çenli şol etrabyň Tutly, Garabogaz, Çerkezli obalarynda okuw müdiri, mekdep direktory bolup işleýär. Soňky döwürde Çerkezlide taryh mugallymy bolup çagalara sapak berýär. 1977-nji ýylda hormatly dynç alşa çykýar. Ýüregi takat tapmaýar. Ýene mugallymçylyk kärine öwrülip barýar.

Mugallymçylyk kärinde ýarym asyry arka atyp, maksadyna ýetýär. 1935-nji ýylda Baýramaly şäherindw mugallymlary kämilleşdiriş kursuna Esenguly, Gyzyletrek, Gazanjyk etraplarynyň çarwa oba mekdeplerinde işleýän mugallymlar iberilýär. Olaryň sany ýadygärlik saklanylýan suratda ýüzden agarak bar. Şolaryň arasynda Sowet Soýuzynyň Gahrymany Pene Rejebow, Garry Kulyýew, Jaman Kulçarow ýalylar bar. Garry mugallym 1949-njy ýylda häzirki Türkmenbaşy şäherindäki 6-njy pedagogik uçilişäni gutarýar. 1952-nji ýylda Çärjew şäherindäki peninstitutyň taryh fakultetine girýär. 3-nji kursuny gutarýar. Saglygy zerarly okuwyny dowam etdirip bilmeýär.

Garry Kulyýew uruş ýyllarynda «Отечественная война» ordeni, 9 sany söweşjeň medaly bilen sylaglanýar. Magaryf sistemasynda işlän ýyllarynda «Zähmetde tapawutlanandygy üçin», «Zähmet weterany» atly medallara mynasyp bolýar. Halk Magaryfynyň otliçnigi Garry Kulyýewiň şu ýylyň 15-nji maýynda 79 ýaşy dolýar. Hormatly mugallymymyň ýaş toýuny gutlamak bilen, berk jan saglyk, Göroglynyň ýaşyny arzuw edýärim.

1996 ý.

Tatar ÜYŞMEKOW. Pedagogika we edep-terbiýe